

 GRADA®

Jaroslav Cícha

Fotografie Eduard Erben

Biatlon

cesta na vrchol

Jaroslav Cícha
Fotografie Eduard Erben

Biatlon

cesta na vrchol

Autoři a nakladatelství děkují za spolupráci při přípravě knihy Českému svazu biatlonu.

ČESKÝ SVAZ BIATLONU
CZECH BIATHLON UNION

Jaroslav Cícha

Fotografie **Eduard Erben**

Biatlon

cesta na vrchol

Vydala Grada Publishing, a.s., U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

tel.: +420 220 386 401, obchod@grada.cz, www.grada.cz

jako svou 6424. publikaci

Fotografie CPA Czech Photo Agency, archiv ČSB, osobní archivy sportovců

Odpovědná redaktorka Ivana Kočí

Jazyková úprava Eliška Tersago

Grafická úprava a sazba Eva Hradiláková

Počet stran 176

První vydání, Praha 2016

Vytiskla tiskárna TNM Print s.r.o.

© Grada Publishing, a.s., 2016

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

ISBN 978-80-271-9513-8 (pdf)

ISBN 978-80-271-0154-2 (print)

Úvod

Dejme si ruku na srdce. Kdo z nás znal, anebo v lepším případě sledoval v roce 2011 biatlon? V našich končinách se z donedávna prakticky neznámého sportovního odvětví stal skutečný fenomén – zimní sport číslo jedna. Co k tomu přispělo? Základem se stalo zorganizování mimořádně úspěšného mistrovství světa 2013 v Novém Městě na Moravě. Zaplněná Vysočina aréna okouzila a stále okouzljuje celý svět.

Skutečná biatlonová mánie pak v Česku propukla po olympijských hrách v ruském městě Soči, kde naši reprezentanti vybojovali celkem pět cenných kovů! V dalších sezonách navíc do sbírky přidali titul mistrů světa či vítězství v celkové klasifikaci Světového poháru. Biatlon u nás zkrátka zdomácněl.

Tato knížka má za cíl představit čtenářům nejen samotné sportovní odvětví, ale zejména pak jednotlivé osobnosti českého biatlonu. Ty, které mají na vzestupu českého

biatlonu nesmazatelnou zásluhu. Ty, bez kterých by si chlapi v hospodě či dámy u kávy o tomto sportu nepovídali.

S našimi sportovci prožíváme závodní zápletky a dramata, úspěchy i neúspěchy, radost a smutek. Zjistili jsme, že nás biatlon prostě baví.

Knih vychází s podporou Českého svazu biatlonu. Zvláštní poděkování pak patří Tomáši Hermanovi a Jiřímu Pošvářovi za pomoc při psaní této publikace.

Co je biatlon

Lov, který představuje prvopočátky biatlonu, byl pro naše předchůdce otázkou života a smrti. Biatlon je lov, při kterém však nejde o přežití. Nabízí radost i smutek, slávu i zmar, překvapení i zklamání, euforii i vyčerpání. Možná více než lovem je biatlon divadlem. Divadlem, které nás baví.

Lov patří k lidské přirozenosti. Ulovit kořist bylo, a v mnoha kulturách je i nadále, otázkou přežití. Lov je pohyb a snaha kořist v pravý okamžik zasáhnout. Kdo svoji kořist mine, nepřezije. Kdo mine terč, prohraje. Prvopočátky „biatlonu“ tak lze nalézt v pradávnejší historii – až u samých počátků lidské civilizace. Lov je biatlon a biatlon je lovem. Znáte snad podobné sportovní odvětví s takovými kořeny?

První záznamy o soutěžích lovců jsou datovány rokem 1767, kdy se uskutečnilo první klání na území hranic dnešního Švédska a Norska. Olympijská historie zaznamenává ukázky „biatlonu“ již na I. zimních olympijských hrách 1924 v Chamonix ve Francii, kde se uskutečnil závod vojenských hlídek. Neoficiální součástí olympijských her tak zůstává předchůdce biatlonu až do roku 1948.

a kde se vzal?

Za skutečný počátek současného biatlonu je však považován až rok 1958, kdy se v rakouském Saalfeldenu uskutečnilo první mistrovství světa. A hned o dvě sezony později měl biatlon olympijskou premiéru v americkém Squaw Valley. Takovým tempem rozvoje se nemohlo, a dosud nemůže, pochlubit žádné jiné sportovní odvětví. A tento rekordní zápis biatlonu do historie zimních olympijských her zřejmě

jen tak překonán nebude. Stávající ustanovení Mezinárodního olympijského výboru o zařazování nových sportovních odvětví do programu her jsou totiž mnohem striktnější.

Zpočátku byl biatlon určen zejména vojákům – a to jednak kvůli zbraňům, ale také kvůli velkým nárokům na prostor. Zbraň měla tzv. velkorážný kalibr a terče byly od palebné čáry vzdáleny od 100 přes 150

a 200 až po 250 metrů! Střílelo se vleže a na nejkratší vzdálenost vstojem. Změna nastala až v roce 1978, kdy se začalo závodit s malorážnou puškou a vzdálenost terčů tak byla zredukována na 50 metrů. Tato skutečnost rovněž zpřístupnila biatlon „civilistům“, neboť výrazně zjednodušila podmínky pro střelecký trénink. A netrvalo dlouho a „civilisty“ následovaly „civilistky“, tedy ženy. Jejich první mistrovství světa

se uskutečnilo v roce 1984 a osm let nato pak následovala olympijská premiéra ženského biatlonu.

Děni v biatlonu významně rozhýbal rok 1993. Tehdy se tento sport vymanil ze společného svazku s moderním pětibojem (UIPMB) a vznikla samostatná Mezinárodní biatlonová unie (IBU), do jejíhož čela byl zvolen Anders Besseberg. Å propos – Nor je v čele IBU dodnes! Biatlon vsadil na marketing, televizní přenosy, nové (zejména kontaktní) disciplíny, podporu menších národních federací a rozvoj soutěží. Vrcholné akce představují olympijské hry a mistrovství světa, které se uskutečňuje každoročně s výjimkou olympijského roku; pro mládež je to pak mistrovství světa juniorů a dorostu či olympijské hry mládeže. Zároveň se pořádají kontinentální šampionáty, přičemž ten evropský se honosí statusem „otevřený“. Celosezonními soutěžemi jsou: devítikolový Světový pohár, dále IBU Cup, který představuje jakousi „druhou ligu“, a od sezony 2015/16 také Junior IBU Cup. Základ úspěchu současného biatlonu tkví v popularitě v Německu, odkud pocházejí i stěžejní partneři IBU. S velkým zájmem diváků, médií i sponzorů se pak přidaly i další země, jako je Norsko, Rusko, Švédsko, Rakousko, Ukrajina, Bělorusko a v posledních letech také Česko!

Jaká je česká stopa?

Československý – a nyní český – biatlon sehrával a sehrává ve světovém měřítku významnou roli. Měl zásadní vliv například na zavedení malorážního biatlonu či mládežnických kategorií, na rozvoj ženského

Reprezentační družstvo biatlonistek počátkem devadesátých let. V horní řadě mezi trenéry mistryně světa 1993 v závodě štafet: Eva Háková, Iveta Knížková, Jiřina Adamičková, Jana Kulhavá

biatlonu nebo v podpoře biatlonu letního. Zvyšující popularitu biatlonu na území Česka významně ovlivnily tři faktory: vybudování Vysočina Areny v Novém Městě na Moravě (a s tím spojené pořadatelství velkých světových soutěží), vzestup a stabilizace výkonnosti českých reprezentantů na úroveň absolutní špičky a v neposlední řadě zisk olympijských medailí.

Historie organizovaného biatlonu v Československu sahá do 50. let minulého století. Tehdy se pořádaly tzv. závody branné zdatnosti, při

kterých byla k běhu přidána i střelba. Soutěžilo se jak v zimě, kdy závody nesly přídomek „Sokolovský“, tak i v létě s označením „Dukelský“. Tak tomu bylo až do roku 1989. Jednu z oblíbených disciplín představoval v počátcích závod hlídek, resp. družstev, jehož obdoba byla v 80. a 90. letech dokonce součástí mistrovství světa.

V kategoriích dospělých se od poloviny šedesátých let používaly malorážné zbraně, děti využívaly zbraně vzduchové. K velkým výrobcům malorážných zbraní

patřila v Československu firma Zbrojovka. Jednalo se však o zbraně velmi lehké – nejprve pouze jednoranné, později se zásobníkem na pět nábojů.

První oficiální závod na našem území, jenž nesl označení BIATLON, se uskutečnil v roce 1960 na Pradědu v Jeseníkách. Pořadatelem se stala tehdejší Vojenská akademie v čele s dr. Zdeňkem Kašperem. Vítězem premiéry byl Arnošt Filla. Na základě tohoto závodu se pak vytvořilo reprezentační družstvo s cílem přípravy pro olympijské hry 1964. Většina tehdejších „biatlonistů“ pocházela z řad lyžařů-klasiků. Byl mezi nimi například pozdější trojnásobný účastník zimních olympijských her Ladislav Žižka, dále Ladislav Mundil (později dlouholetý trenér na Slovensku), Ján Húska (který později trénoval v Jablonci nad Nisou) nebo Pavel Ploc starší – otec slavného skokana na lyžích, medailisty z OH, MS i někdejšího světového rekordmana.

Československo tak o více než deset let předběhlo premiéru malorážného biatlonu na mistrovství světa. Tehdejší československá pravidla byla dokonce převzata jakožto mezinárodní! Avantgardní úlohu sehrál pak československý biatlon při prosazování žen. Vždyť ženy se zde věnovaly biatlonu od samotného počátku společně s muži! Nermalou zásluhu má československý, resp. český biatlon na proniknutí mezi mládež zavedením žákovských, dorosteneckých a juniorských kategorií.

Prvním významnějším úspěchem československého biatlonu se stalo

Václav Fiřtík, Jiří Hamza a Vlastimil Jakeš (zprava doleva), muži, kteří bez pochyby stáli u zrodu biatlonového úspěchu

čtvrté místo štafety mužů na MS 1969. Čechoslováci tehdy běželi v sestavě Stanislav Fajstavr, Vladimír Jeřábek, Pavel Ploc, Ladislav Žižka a v roce 2016 byli tito průkopníci uvedeni do Síně slávy českého biatlonu. První významnější úspěch s malorážnou zbraní zaznamenala také štafeta. Na olympijských hrách 1980 v Lake Placid vybojovala čtveřice Jaromír Šimůnek, Zdeněk Hák, Josef Skalník a Peter Zelinka šesté místo.

V této době se též podařilo prosadit pořádání závodů Světového poháru na českém území. Zejména zásluhou státního trenéra Svatopluka Fencla, jenž se zasadil o vybudování tamního areálu, hostil Jáchymov u Karlových Varů dva závody Světového poháru, a to v letech 1979 a 1981. Jakožto trenér norského výběru do Jáchymova zavítal i současný prezident IBU Anders Besseberg. Nikdo však v té době ještě netušil, že se na území současné České republiky špičkový světový biatlon vrátí až v roce 2012.

Na generaci úspěšné štafety z olympiády 1980 pak navázal Jan Matouš, nejlepší československý biatlonista 80. let, vítěz závodu

Světového poháru a držitel bronzové medaile z vytrvalostního závodu MS v Lake Placid 1987 či stříbra z MS roku 1990 v závodě družstev, na které dosáhl společně s Jiřím Holubcem, Tomášem Kosem a Ivanem Masaříkem.

O slovo se v té době začaly hlásit už i ženy. Československé biatlonistky Eva Burešová, Renata Novotná, Jiřina Adamičková vybojovaly pod vedením trenéra Františka Majvalda nejprve bronz na MS 1989 v rakouském Feistritz u ve štafetě na 3×7,5 km. Tento cenný kov o čtyři roky později přetavil kvartet Jana Kulhavá, Jiřina Adamičková (tehdy už vítězka celkové klasifikace Světového poháru z roku 1990), Iveta Knížková a Eva Háková (roz. Burešová) v bulharském Borovci ve zlato. Děvčata vedená Stanislavem Řezáčem st. získala vůbec první světový titul pro samostatnou Českou republiku. Shodou okolností to bylo ve stejném roce, v němž světový biatlon vystoupil ze společné unie s moderním pětibojem. Pro světový i český biatlon nastal nový impuls.

Zastřešující organizací biatlonu v České republice je Český svaz

Tým české reprezentace na MS 2015 ve finském Kontiolahti

biatlonu – ČSB. Jeho prezidentem byl v letech 1993–2014 Václav Fiřtík, stávajícím prezidentem je Jiří Hamza. Český svaz biatlonu má v současné době okolo 2000 aktivních členů, kteří jsou sdruženi v necelé osmdesátce klubů. Svaz je členem Mezinárodní biatlonové unie IBU, Sdružení sportovních svazů ČR a Českého olympijského výboru.

Reprezentanti jsou soustředěni v klubu ministerstva vnitra – v jabloneckém SKP Kornspitz. K nejvýznamnějším mládežnickým základnám patří kluby biatlonu v Letohradě, Jilemnici, Jablonci nad Nisou a v Novém Městě na Moravě, které jsou současně Sportovními centry mládeže. Vedle výše uvedených klubů představují významné regionální základny (zejména v žákovských kategoriích)

také v Brně, Břidličné, Praze, Rožnově pod Radhoštěm, ve Starém Městě pod Landštejnem, Velkých Karlovicích, Vimperku, Vrchlabí, v Železné Rudě, ale i v mnoha dalších místech. Pořádají se regionální závody i navazující Český pohár. Vrcholem sezony pak bývá mistrovství republiky.

Další varianty biatlonu

- letní biatlon – běh terénem neboli kros
- biatlon na kolečkových lyžích
- biatlon na horských kolech
- biatlon se střelbou z luku
- orientační biatlon

Průkopník malorážek a ženského biatlonu

Jméno Zdeňka Kašpera možná široké sportovní veřejnosti mnoho neřekne, ale každý biatlonista by jej měl povinně znát. S jistotou nadsázkou se totiž dá říct, že bez jeho zanícení a činů bychom neměli tu čest sledovat ve Vysocina Aréně ty nejlepší světové biatlonisty; že bychom nemohli držet palce Veronice Vítkové či se klanět umění Gabriely Koukalové. Nyní šestaosmdesátiletý muž totiž významnou měrou přispěl k transformaci biatlonu z podoby závodu vojenských hlídek k modernímu sportovnímu odvětví pro muže i ženy, a to v Česku i ve světě.

Začněme v Jeseníkách. Právě tam se 1. února 1960 uskutečnil první závod na našem území. „Z hlediska pravidel to byl naprostý pravěk. Trasa měřila dvacet kilometrů, střílelo se čtyřikrát,“ vypráví Zdeněk Kašper. „Musel jsem postavit čtyři různé střelnice na čtyři různé vzdálenosti – od 100 do 250 metrů. Jenže terén v Jeseníkách není rovinný, takže výškový rozdíl mezi závodníkem a terčem činil třeba i několik desítek metrů,“ nastiňuje obtížné podmínky, s nimiž se muselo celkem sedmadvacet startujících poprat.

Mezi jedny z dlouho zavedených předpisů tehdejšího biatlonu patřila například střelba velkorážnou zbraní. Ta však byla pro sportovní účely nesmírně nepraktická – smrtelný dostřel činil čtyři kilometry, při výstřelu často padla rána příliš hlučná a zpětný ráz mnohdy střelce pořádně uhodil. Tehdy ovšem byl československý biatlon díky Zdeňku Kašperovi o několik kroků napřed: „Už od roku 1967 jsme na domácích mistrovstvích závodili s malorážkami. Na mezinárodní úrovni se mi to ale povedlo prosadit až v roce 1976, a to až při třetím hlasování. Byl jsem mezi členy tehdejší Mezinárodní unie moderního pětiboje a biatlonu UIPMB velmi neoblíbený. Vždy, když jsem na kongresech mířil k řečnickému pultíku, všichni věděli, o čem budu mluvit.“

I přes zavedení malorážek však biatlon ještě nebyl ani zdaleka blízko dnešní podobě. Způsobila to mimo jiné i skutečnost, že šlo stále o sport pro „muže vojenského věku“. Zdeněk Kašper proto začal zavádět jasné kategorie – nejprve přišli na řadu junioři, dorostenci a o něco později také ženy. „První mistrovství světa žen se uskutečnilo v roce 1984 v Chamonix společně se šampionátem juniorů. Do velké míry mi napomohl světový trend, osmdesátá léta byla obdobím průniku žen do všech sportů. Díky ženskému šampionátu šel biatlon v duchu světového vývoje,“ popisuje malou revoluci Kašper. „Málem mě holky líbaly, že jsem na ně myslel,“ směje se tomu o více než třicet let později.

V biatlonu se téměř devadesátiletému kmetovi splnily už všechny cíle a sny. „Chtěl jsem, abychom měli jedno sportoviště, za které se nebudeme stydět, aby Česká republika získávala medaile na světových šampionátech, aby pravidelně pořádala vrcholné akce. To vše se podařilo,“ raduje se Zdeněk Kašper, držitel prestižního ocenění Biathlon Award 2006 za celoživotní přínos. V roce 2014 se mu splnil i sen největší. V ruském Soči vybojovali čeští biatlonisté svoje první olympijské medaile.

Václav Fiřtík

Diplomat, který se nestyděl za slzy

Cévní mozková příhoda. Takové lapidární sdělení stálo za náhlou smrtí Václava Fiřtíka, jenž odešel v březnu 2014. Ten stál v čele českého biatlonu od roku 1993 a během té doby jej proměnil z podceňovaného svazarmovského odvětví k nejsledovanějšímu českému zimnímu sportu. Sportu, který se může pyšnit leskem olympijských medailí.

Václav Fiřtík nebyl člověkem, který by byl středem pozornosti, který by bouchal do stolu a dával silácká prohlášení. Za svými plány, cíli či sny však dokázal jít s velkým zánímáním. A co víc – dokázal se obklopit správnými lidmi.

Úspěch na mistrovství světa 2003 v ruském Chanty-Mansijsku, kde Kateřina Holubcová vybojovala zlato a bronz a sbírku doplnil dalším bronzem i Zdeněk Vítek, však nedokázal Český svaz biatlonu marketingově prodat. To ho trápilo. Stejně jako skutečnost, že se

totéž opakovalo po dalším světovém titulu, kterého roku 2005 dosáhl Roman Dostál. Avšak přesto v té době vykročil český biatlon za svým současným boomem.

A jak k tomu všemu došlo? Václav Fiřtík oslovil bývalého biatlonistu Jiřího Hamzu. „Věděl jsem, že potřebujeme někoho, kdo umí úspěchy uchopit,“ vyprávěl později. Zkušený manažer, který stál za vzestupem basketbalistek z brněnských Žabovřesk, ženské basketbalové reprezentace nebo za oblíbenou Zlatou lyží, se hned pustil do práce. Už na mistrovství světa v Hochfilzenu 2005 představil svoji vizi proměny

lyžařského areálu v Novém Městě na Moravě, jehož součástí se měla stát právě střelnice. A český biatlon tak mohl začít sny proměňovat ve skutečnost. Velký úspěch přinesl Kongres Mezinárodní biatlonové unie v Praze 2008, na kterém získalo Nové Město na Moravě důvěru jakožto pořadatel mistrovství světa pro rok 2013. Vzrůstající vliv českého biatlonu potvrdilo i následné zvolení Václava Fiřtíka viceprezidentem Mezinárodní biatlonové unie pro rozvoj.

Pootočme však nyní kormidlem dějin. Psal se čtvrtek 7. února 2013 a Václav Fiřtík právě stál uprostřed

zaplněné Vysočina Arény, tváře mu zdobily české vlaječky a oči se mu leskly slzami. „*Tehdy jsem si uvědomil, že se naše odvážná vize naplnila. Dokázali jsme do České republiky přivést mistrovství světa v biatlonu a přesvědčili jsme naše krajany, aby přišli fandit.*“ Jeho dojetí pak ještě umocnil výkon štafety, která ve složení Veronika Vítková, Gabriela Soukalová, Jaroslav Soukup a Ondřej Moravec doběhla pro nádherný bronz.

Sám však měl ještě jeden velký sen. „*V šestaosmdesátém jsem začal na Svazarmu pracovat pro biatlon a od té doby čekám na olympijskou medaili.*“ Dočkal se v ruském Soči 2014, hned v úvodní biatlonové disciplíně olympijských her – ve sprintu mužů. V dramatickém a vyrovnaném závodě vybojoval bezchybně střílejší Jaroslav Soukup bronzovou medaili. „*Je to tam!*“ zakřičel si Václav Fiřtík a objal trenéra mužů Ondřeje Rybáře. „*Vašek byl neuvěřitelně lidský. Biatlonu dával všechno, zimnímu i letnímu. O to je horší, že odešel právě v okamžiku, kdy si konečně mohl užít výsledky svojí práce,*“ smutní Ondřej Rybář.

Dlouhých sedmadvacet let spolupracoval s Pavlem Levorou. „*Potkali jsme se ještě v tehdejší Svazarmu v Praze Na Strži. Václav se věnoval masově branným sportům, mně připadla starost o sport vrcholový,*“ vzpomíná současný sportovní ředitel Českého svazu biatlonu. Jejich vztah nebyl zpočátku pohodový. „*Byli jsme rozdílné povahy,*“ vysvětluje Pavel Levora. „*Nejprve jsme se spolu museli naučit mluvit, pak jsme se respektovali a nakonec jsme k sobě získali velkou důvěru.*“

Z funkce sekretáře se po revoluci stal Václav Fiřtík předsedou svazu. „*Pamatuji si na jeho spanilé jízdy po klubech. Se všemi chtěl mít osobní kontakt. Dokázal se družít až do rána,*“ usmívá se nad těmito vzpomínkami Pavel Levora.

Dílo Václava Fiřtíka, jenž dokázal změnit postavení biatlonu jako jedné ze složek Svazarmu až po suverénní sportovní svaz, oceňuje také Jan Matouš. Někdejší úspěšný reprezentant, dlouholetý člen výkonného výboru Českého svazu biatlonu a stávající šéf jabloneckého klubu SKP Kornspitz připomíná: „*Vašek pro mě bude navždy zapsán jako zásadní osobnost českého biatlonu, jako pracovitý a respektovaný odborník, a to u nás doma i v mezinárodním biatlonovém hnutí.*“

Dalším klíčovým mužem v blízkosti Václava Fiřtíka byl Libor Vlček, šéf letohradského klubu. Ten dokázal k biatlonu přivést společnost OEZ, jejímž byl spolujednatel a která byla po osmnáct let generálním partnerem svazu. Stávající první viceprezident ČSB už tehdy dohlížel, a stále dohlíží, na „biatlonovou kasu“. „*Bez Vaška by český biatlon nebyl tam, kde dnes je,*“ řekl bezprostředně po jeho nečekaném úmrtí. „*Ztratili jsme v něm nejen výborného předsedu, ale především kamaráda,*“ poukázal na to, že všechny klíčové muže českého biatlonu spojovalo i přátelské pouto.

Jestliže Václav Fiřtík představoval klidnou sílu, Libor Vlček pragmatismus, tak Jiří Hamza znamenal vizionáře a bojovníka. A byl to právě posledně jmenovaný, kdo byl po nečekaném odchodu Václava

Fiřtíka zvolen novým předsedou Českého svazu biatlonu. „*Chci navázat na Václavovu práci,*“ řekl po svém zvolení do funkce na jaře 2014. „*Mým cílem bude udržet reprezentační tým ve světové špičce, musíme také podpořit děti a jejich zájem o biatlon, a to jak po stránce materiálové, tak v oblasti trenérské.*“ Jeho dílo se zatím daří – závodu Českého poháru se v současnosti účastní dvojnásobný počet dětí, než tomu bylo v minulosti!

A radost všem českým fanouškům dělá i reprezentační tým vedený Ondřejem Rybářem. „*Václav byl člověk, který uměl vyjít s každým. Vždy hledal cestu ke smíru, v tom dokázal být hodně empatický,*“ oceňuje jeho typickou vlastnost šéftrenér. Biatlon se od té doby stal hodně populárním, vyhřívá se na výsluní a je zabezpečený. „*Měli bychom si to užít,*“ říká Ondřej Rybář. Současně však připomíná: „*Ale nesmíme zapomínat na to, z jakých podmínek jsme vzešli, nesmíme se přestat radovat z drobných věcí. Pokud zůstaneme, jací jsme, a v to pevně věřím, naplníme tak i Vaškův odkaz.*“

Jiří Hamza

Ten, který pomohl českému biatlonu na světové výsluní

Vysoká divácká sledovanost, dramatické souboje od startu až do cíle, výborné výsledky českých reprezentantů, dlouho dopředu vyprodaný stadion před Světovým pohárem v Novém Městě na Moravě – takový je biatlon. Sport posledního desetiletí, který se zařadil po bok našich nejpopulárnějších sportů: fotbalu a hokeje. Výsledných faktorů, které pomohly k vzestupu, je hned několik a neopomenutelný zůstane také přínos současného prezidenta svazu Jiřího Hamzy.

Rodák z Rozkoše u Znojma nikdy nepatřil ke špičkovým biatlonistům. Neměl k tomu příležitost.

Tento venkovský kluk se ale uměl postavit čelem ke všem sportům a k biatlonu měl blízko. Především k jeho letní podobě – tedy bez běžek. A vždy se rád pochlubí, že v této disciplíně dosáhl i na titul dorosteneckého mistra republiky.

Na rozdíl od většiny svých vrstevníků dostal kromě sportovního nadání do vínku i organizační schopnosti, které prokázal nejen při pořádání vrcholných akcí, ale také během každodenní činnosti ve všech svých působištích. „Úspěch není nikdy o jedinci. Je k němu potřeba souhra příznivých okolností a stejně zapálených parťáků. Měl jsem štěstí, že jsem je v biatlonu našel ve Vlastíku Jakešovi; na sportovních výsledcích má pak obrovský podíl trenér Ondra Rybář. To jsou dva hlavní pilíře. A za nimi stojí další početná skupina šikovných spolupracovníků,“ odmítá Hamza pomyslnou gloriolu oslavy své osoby a raději couvá do pozadí.

Už od dob studií byl vždy vůdčí osobností každé skupiny, do které přišel. Možná se v brzké budoucnosti objeví jeho jméno v učebnicích sportovního marketingu. Předurčují jej k tomu úspěchy, kterých dosáhl za čtvrt století. A přitom nevystudoval žádnou

manažerskou, psychologickou ani ekonomickou školu! Na Masarykově univerzitě dosáhl titulu magistra, což není v praktickém životě nikterak podstatné. Mnohem důležitější jsou jeho přirozené schopnosti jednat s lidmi a nenechat se odradit při prvním neúspěchu. A z toho také pramení umění získat finanční prostředky na připravené projekty i sponzory pro biatlonisty.

Hamzu zdobí charakteristické vlastnosti schopných lidí. Je tvrdohlavý, cílevědomý a komunikativní. Dokáže si rychle vytvořit přátele. Jde si tvrdě za svou vizi. Za všemi jeho akcemi stojí průhledné účetnictví, nenávidí korupci. Nikdy nepřijal sebelákavější nabídku pracovat ve fotbale. Nebojí se každému bez obalu říct pravdu do očí, a proto má i nepřátele.

Už jako vysokoškolský student prokázal své vlastnosti lídra spolužáků, kteří bojovali za obnovení trestu smrti, který tehdejší prezident Václav Havel zrušil. V rámci rozsáhlé amnestie se tak ocitl na svobodě člověk, který byl odsouzen za vážné sexuální delikty, a jeho propuštění se stalo osudným bývalé juniorské reprezentantce v biatlonu Janě Krkoškové. V létě roku 1991 si ráno před zkouškou v budově

pedagogické fakulty v Brně na Poříčí odskočila na toaletu. Na dámském záchodě propuštěný vězeň cíhal na svou oběť. Tou se stala právě mladá biatlonistka Jana, kterou zavraždil dvaatřiceti bodnými ranami nožem. Tragický příběh spolužáky šokoval. Mladičký student Hamza se dokázal prosadit peticí vysokoškoláků s několika stovkami podpisů do českých médií.

Po dokončení studií Hamza zamířil do sportu, kde cítil svoje uplatnění. Jeho první setkání s organizováním velké sportovní akce nelze přejít jen tak bez povšimnutí. Jako manažer tehdejšího LeRKu Brno zorganizoval jeden z největších šachových turnajů v jihomoravské metropoli. Mezi šesti světovými velmistry v něm startoval i legendární Viktor Korčňoj. Hamza své první ostruhy zvládl brilantně, na jeho půlroční působení v LeRKu mu však zůstala jen hořká vzpomínka. *„Bylo těžké si zvyknout na manýry majitele firmy Bořivoje Kresty. Dodnes jsem za těch šest*

měsíců práce nedostal zaplaceno,“ dává k dobru Hamza svoji první pracovní zkušenost.

Raději se proto poohlédl po jiné pracovní možnosti spojené se sportem. Náhoda jej dala dohromady s basketbalovým trenérem Janem Bobrovským. Věkový rozdíl mezi nimi čítá čtvrt století, což připomíná více vztah otce a syna. Je na místě zmínit, že bývalý reprezentant Bobrovský se v roce 1993 chopil nabídky získat do Žabovřesk basketbalistky Moravské Slavie, které si vybojovaly postup do nejvyšší soutěže, ale na další působení jim chyběly finance. Ze spojení mladičkého manažera se zkušeným koučem vzešel klub, který napsal zlaté kapitoly českého basketbalu. I když jejich původní myšlenka byla skromná – dostat se mezi tři nejlepší české kluby –, tuto metu rychle překonali.

Oba se výrazně podepsali i na úspěších českých reprezentantek, které v roce 2003 získaly stříbrné

medaile a o dva roky později dosáhly v Ankaře až na titul mistryň Evropy. Dvakrát byly české basketbalistky jediným českým kolektivním sportem, který se zúčastnil olympiád v Aténách a Peking. V roce 2006 vyhrály brněnské basketbalistky nejprestižnější klubovou soutěž starého kontinentu – Evropskou ligu. V této soutěži skončily dvakrát druhé, celkem pětkrát se probojovaly do turnaje Finale Four a získaly čtrnáct titulů českých mistryň. Hamzovo úsilí vedlo k tomu, že se nyní může brněnská čtvrt Žabovřesky po přestavbě dvou tělocvičen pyšnit krásnou sportovní halou. Vedle takových aktivit se dále prosadil jako diplomat na mezinárodním poli, neboť jeho zásluhou pořádala v roce 2010 Česká republika mistrovství světa v basketbale a o devět let dříve hostila mistrovství světa juniorek, na němž české reprezentantky zvítězily.

K biatlonu a do Nového Města se dostal postupnými kroky. Tehdejší

šéf a hybná síla novoměstského běžeckého lyžování Petr Honzl nebyl na počátku nového tisíciletí spokojen se svým marketingovým manažerem. Lyžařský klub sužovaly dluhy a pořádání Světového poháru v běhu na lyžích hodně skřípalo. Oklikou se dostal až k Jiřímu Hamzovi. Po jednání si oba pláclí. To bylo ale vše, neboť Honzl se už Hamzovi neozval. O rok později se situace se stejným scénářem opakovala. *„Když přišel potřetí, tak jsem s ním už nechtěl jednat. V předcházejících dvou případech neuznal za vhodné se ani ozvat, že se situace změnila. Nakonec jsem se nechal svým kamarádem přesvědčit, abych s ním ještě naposledy zkusil jednat,“* vrací se Hamza k začátkům svého příchodu do Nového Města na Moravě.

A tímto krokem se začala psát zcela nová kapitola českého biatlonu a také sportování v lyžařském srdci Vysočiny. Nové Město bylo pevně spojeno se Světovým pohárem v běhu na lyžích a na tratích v lese Ochoza startovaly již od osmdesátých let minulého století všechny světové hvězdy tohoto sportovního odvětví.

Hamza přišel na Vysočinu se zcela jasnou vizí. *„Nové Město se stane centrem nejen běžeckého lyžování,*

kterého jsme se v žádném případě nechtěli vzdát, ale i biatlonu. Vybudujeme areál, ve kterém budeme moci uspořádat v brzké budoucnosti mistrovství světa,“ odhalil tehdy Hamza svoje plány.

Tehdejšími místními funkcionářům připadaly jeho myšlenky utopistické. Neuvědomovali si však, že bez pevného zázemí a pouhým stavěním a následným bouráním provizorních veletržních stánků nemohou v termínovém kalendáři prestižního Světového poháru zůstat a Světové poháry dříve nebo později ztratí. O jejich pořádání se už razantně ucházely zámořské státy Kanada a USA. A vývoj tuto prognózu potvrdil.

Konkrétní obrysy dal Hamza svým projektům v létě roku 2003. Na Vysočinu dorazili i zástupci Mezinárodní biatlonové federace IBU, kteří podpořili záměr rozšířit běžecký areál o biatlonovou střelnici. *„Ukázalo se, že tato myšlenka byla reálná. Jednalo se v rámci republiky asi o nejlevnější řešení biatlonového areálu. Potřebovali jsme jen sehnat finance. Navázání střelnice na běžecké tratě jsme chtěli stihnout v šibeničním termínu deseti měsíců. Hnala nás k tomu vidina pořádání mistrovství světa v roce 2008. Jenže jednání o výstavbě se protáhla...“* vzpomíná Hamza na biatlonové počátky v Novém Městě na Moravě.

Projekt se o rok zdržel. Základní kámen nového biatlonového a lyžařského areálu byl slavnostně položen na stadionu u hotelu SKI dne 10. října 2005. *„Výstavba byla rozdělena do dvou etap. V první se postavily dvě tribuny, chladírenské*

věže k výrobě technického sněhu, trafostanice, inženýrské sítě a napojení na rozvody včetně terénních prací. Součástí stavebních úprav byla i rekonstrukce a přeložení běžeckých tratí. Ve druhé etapě byla postavena kompletní střelnice, vystavěna zbývající tribuna s prostory pro VIP a tiskové středisko, se sociálním zařízením a výtahem pro vozíčkáře,“ vrací se Hamza k začátkům výstavby areálu, jenž pak získal světový věhlas.

Evropský pohár měl pak mezinárodní biatlonovou premiéru v novoměstském areálu 13. února 2007. Vydařila se. O rok později však zažilo Nové Město na Moravě těsně před zahájením mistrovství Evropy krizi s počasím, neboť se výrazně oteplilo. *„Věděli jsme, že tento šampionát musíme udělat za každou cenu. I kdybychom měli vozit sníh ze zimních stadionů v okolí nebo z Jeseníků. Potřebovali jsme získat potřebné renomé. O půl roku později se totiž v Praze rozhodovalo o pořadatelích mistrovství světa. Naším cílem bylo uspořádat světový šampionát v roce 2013,“* uvádí Hamza. Na kongresu Nové Město pak nadpoloviční většinou hned v prvním kole porazilo norskou metropoli Oslo či finské Kontiolahti.

Prubířskou zkouškou se pak stal rok před šampionátem Světový pohár 2012. Generálka byla úspěšná a divácký zájem předčil všechna očekávání. *„Zaplňené tribuny byly naším vítězstvím. Měli jsme trochu obavy, zda lidé vůbec přijdou. Ukázalo se však, že biatlon na Vysočině zapustil kořeny natrvalo,“* radoval se již tehdy současný nejvyšší muž českého biatlonu.

Jeho slova o rok později potvrdilo mistrovství světa. Po všech stránkách zdařilá akce přilákala přes 201 000 diváků a čtyři dny bylo vyprodáno. „Pro nás byl šok, že přišlo tolik lidí. Byl to výsledek práce celého týmu. Od prvního lopatáka až po nejvyšší vedení. Biatlon využil historickou šanci a stal se jedním z českých top sportů. Efekt pro region a Nové Město to má nevyčísitelný. Tento úspěch povzbudil také cestovní ruch,“ vypočítává klady Jiří Hamza.

Zájem diváků o biatlon s dalšími roky neochladl. O dva roky později tři závodní dny Světového poháru navštívilo rekordních 100 400 fanoušků. Vysočina tak předčila i tradiční německé bašty biatlonu,

jakými jsou Oberhof či Ruhpolding. „Je jasné, že divácký zájem umocňuje úspěchy našich reprezentantů. To jsou skutečné taháky. Bez nich by naše snaha vyzněla trochu naprázdno,“ tvrdí muž, který po úmrtí Václava Fiřtíka převzal roli prezidenta českého biatlonu.

Nové Město má před sebou další biatlonové mety – nejen pořádání Světových pohárů, ale i mistrovství světa. A k lyžařskému a biatlonovému zázemí je potřeba to nejdůležitější – sníh. Ani v tomto směru však nezůstává Nové Město na Moravě za světovou konkurencí. Zimní počasí je už několik let nejen ve střední Evropě nestálé, což ohrožuje všechny zimní sporty. Pokud nemrzne, nepomohou ani sněhová

děla. Jediným východiskem se tak stávají sněhové zásobníky. Jeden z nich o velikosti fotbalového hřiště je vyhlouben nedaleko Vysočina Areny. „Zásobník nám umožní bez jakýchkoli rizik uspořádat Světový pohár i v okrajových měsících zimy, třeba i v listopadu. Podobných je už v Evropě několik, používají je i severské země,“ vysvětluje Hamza. Kapacita novoměstského zásobníku představuje šedesát tisíc kubíků sněhu. I když část sněhu přes léto odtaže, k uspořádání (minimální délky tratě) biatlonového závodu postačí jeho čtvrtina.

Nové Město je tak plně připraveno na další velké výzvy – s kompletním zázemím.